

Una estructura bona sols si hi intervé adverbí

Josep Ruaiç

Primera de tot, vegem les equivalències catalanes a expressions castellanes en què es fa servir l'article neutre «lo» amb una **FUNCIÓ INTENSIVA**:

FRASES EN CASTELLÀ

- «ven *lo más* pronto posible, ven *lo* antes posible»
- «es de *lo más*...»
- «hazlo *todo lo bien* que sepas»
- «trabajar *todo lo que se pueda*»
- «cuesta *lo que* un jornal de un peón»
- «no pudes figurarte *lo tonto que era*»
- «¿quién sabe *lo lejos que está!*»

FRASES EN CATALÀ

- vine **al més** aviat possible, **tan** aviat com puguis, **com més** aviat millor
- és d'**allò** més...
- fes-ho **tan bé com** sàpigues
- treballar **tant com** es pugui
- costa **tant com** el jornal d'un peó
- no pots afigurar-te **com era de babau**; ... **que n'era, de babau; que babau que era**
- qui sap **quant** lluny és!; **que n'és, de lluny!**

Vist això, direm que la forma catalana **al** traduïnt el neutre castellà «lo» es dona en **EXPRESSIONS ADVERBIALS SUPERLATIVES**, és a dir, precedint adverbis com **millor, pitjor, màxim, mínim, i més, menys** seguits d'adverbí: Fes-ho **al millor** que sàpigues. Una idea **al màxim** de clara. Eren **al menys** lluny que els va ser permès de posar-se. En canvi, creiem que s'ha d'evitar, recurrent a altres construccions, la combinació «**al més** + adjectiu + possible», usada recentment per alguns escriptors. Així una frase com «una crítica **al més** desapassionada possible», l'esmenaríem dient: una crítica **com més** desapassionada **millor** (o **la més** desapassionada **possible**, o **al màxim de** desapassionada).

L'estructura 'al més + adverbí + possible' és bona, mentre que l'estructura 'al més + adjectiu + possible' és errònia

Ampliant-ho una mica, vegem uns quants exemples documentats (recollits a l'atzar) de l'ús correcte de *al* (això és, en expressions adverbials superlatives): *E, al pus breu [= al més breument] que poré, iré en sa ajuda* (Crònica de Jaume I, dins *Les quatre grans cròniques*, p. 142); ... e puix aparellà's molt honradament, **al mills** [= **al millor**]

que poc [= pogué], ab dos-cents cavaillers (Crònica de Desclot, *ib.*, p. 420); ... e servirien al rei **al mills** que porien (*ib.*, p. 423). Eren **al menys** lluny que els va ésser permès de posar-se (Fabra). Observem que en italià existeix el gir equivalent: *Adesso quello che volevo era lasciare la borgata al più presto, per liberarmi dall'impressione di far tutt'uno con quelle baracche, quella miseria, quel isolamento* (Moravia, *Nuovi racconti romani*, p. 47).

Després fixem-nos que, quan trobem l'estructura '*més* + adjectiu + possible', l'adjectiu concorda amb el substantiu al qual es refereix, i l'article que precedeix tota l'estructura també hi concorda. Exemple d'un bon autor: *Jo, home retret, que cerco, amb l'ajuda de Déu, guarir-me de vanitats i passions en una vida la més retirada possible, m'he sentit també trontollat per la fragor d'aquesta batalla...* (Ruyra, *Obres completes*, p. 615).

Per tant, l'estructura '*al més* + adj. + possible' és errònia i s'ha de corregir. Exemples: «una resposta **al més** ajustada possible» (hauria de dir: una resposta tan ajustada com sigui possible, o una resposta la més ajustada possible). «L'artista es complau vivint

al més acostat possible de la terra generosa i dels animals domèstics»¹ (hauria de dir: L'artista es complau vivint **al més a prop possible** de la terra generosa i dels animals domèstics, o bé L'artista es complau vivint **com més acostat millor** a la terra generosa i als animals domèstics).♦

(Text extret del llibre *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui* / 1, pp. 113-114)

¹ En aquest exemple, tret de J. Pla (*Obres completes* 14, p. 197), l'error és molt explicable, ja que hom ha interpretat *acostat* com si fos un adverbí (ja que és canviable per *a prop*), però en realitat és un adjectiu, com ho demostra el fet que concorda amb el substantiu *artista*.